

Ferd. Knobloch, J. Knoblochová:
INTEGROVANÁ PSYCHOTERAPIE

Nakl. Grada a nakl. Avicenum, Praha, 1993, 376 s.

Mnozí se dychtivě ponoří do studia této knihy, neboť její název slibuje, že se tu čtenář setká s pokusem vnést vzhled do labyrintu psychoterapeutických teorií a jména autorů pak slibují, že to bude pokus zajímavý a prezentovaný se vzácnou akribií. V obou očekáváních nebude čtenář zklamán. Již letný pohled na osnovu textu napoví, že téma je pojato v širokém teoretickém rámci a že si proto knihu s užitkem prostuduje nejen psycholog specializovaný na psychoterapii, ale i zájemce o teoretickou psychologii, sociální psychologii a další oblasti. Své čtenáře oba autoři, známí představitelé české psychiatrie, později exulanti, ostatně nikdy nezklamali. V tomto díle shrnuli své bohaté zkušenosti z psychoterapie neuróz, které obohatili o kritický pohled na různá pojetí tohoto psychoterapeutického problému, vymezující současně své integrativní pojetí tohoto problému. To spočívá v řízeném učení neurotika uvnitř relevantních sociálních systémů.

Obsah knihy tvoří pečlivě vymezení pojmového rámce, v němž dominují koncepty systému, jedince, skupiny a vztahů jedinec-skupina (oddíl I.). Druhou část knihy tvoří pojednání o klinickém systému integrované psychoterapie, uvedené přehledem terapeutických zásad a uzavřené přehledem vlastní praxe s léčením neurotiků doma i v zahraničí (oddíl II.). Poslední, III. oddíl knihy tvoří tři dodatky: „filosofické zázemí“, pojednání o zděděném základu lidského chování a o „akčních technikách“.

Integrovanou psychoterapií rozumí autoři především „jednotný pojmový rámec“ a poznamenávají, že toho nebylo dosud plně dosaženo, což však nevylučuje „programové úsilí“ a jeho praktickou realizaci. Integraci v uvedeném smyslu chápou jako protiklad eklekticismu, který charakterizují jako „bezmyšlenkovité kupení nápadů a technik, bez vážného úsilí je sjednotit“. Kriticky se autoři vyrovnávají zejména s pavlovským a freudovským pojetím neuróz.

Snaha autorů o integrující pojetí psychoterapie zahrnuje ovšem nutně také integrativní pojetí osobnosti, zejména jejích dynamických složek, principů sociálních interakcí a dalších obecně a zejména sociálně psychologických témat, a ovšem i samotného fenoménu neurózy. Nejednotné pojetí předmětu psychologie a její

metodologie a z toho vyplývající nejednotnost v pojetí základních, klíčových psychologických konceptů, jakož i existence nejméně tří zásadně odlišných „cest“ psychologie, dávají integraci poznatků jen omezený prostor. Autoři jsou si této skutečnosti vědomi a jejich snaha po integraci psychologických poznatků nebyla podněcována jen konfrontacemi teorií a empirických dat, ale i čtyřicetiletou psychoterapeutickou zkušeností. Tak např. o velmi diskutovaném principu sociální směny, jímž je vykládáno fungování sociálních interakcí, píše: „Shledali jsme, že systematické studium vzájemných odměn a nákladů pro všechny zúčastněné v psychoterapeutickém procesu má základní význam. Tento nálezný jsme formulovali jako pravidlo motivační rovnováhy v manželské terapii. Nicméně se nezavazujeme k žádné vyhraněné teorii sociální směny, a zejména ne tehdy, je-li formulována v pojmech podmiňování“ (s. 60). Nicméně, jak uvádějí dále, „vcelku souhlasíme s Homansovými argumenty proti obecným kritikám teorie sociální směny“. Stejně problémy přináší pojetí podstaty psychologie jako vědy, „lidské etologie“ a další klíčové otázky integrace. Některé téze jednotné vědy, jak oba autoři uznávají, „jdou daleko za naše současné znalosti a vědomosti a musí být proto chápány jako heuristický program“ (s. 277). Metodologický behaviorismus lze stěží integrovat s metodologickým fenomenologismem, logický pozitivismus s „rozumějícím“ přístupem. Nicméně recenzovaná kniha je vážným a úctyhodným pokusem o další krok na cestě k sjednocování poznatků reprezentativních psychologických směrů. Obsahově bohatá a živě psaná kniha je doplněna slovníkem a rejstříkem (jmenným a věcným). Konečně je třeba pochválit i vysokou tiskařskou úroveň knihy.

M. Nakonečný

E.L.Deci, R.M.Ryan:
**INTRINSIC MOTIVATION
AND SELF-DETERMINATION
IN HUMAN BEHAVIOR**

New York-London, 3.vyd. 1990, 371 s.

Knihy je pokusem o podrobný výklad dvou relativně nových konceptů v psychologii, velmi diskutabilního konceptu vnitřní (intrinsické) motivace a konceptu sebedeterminace, který má nahradit introspekcionisticky pojatý pojem